

זיקה ל דוד

ראש השנה

שבת הסמוכה לראש השנה

ראש השנה

כשחל יום ב' דראש השנה בערב שבת, יש להקל לישון לכבוד שבת, והטעם כי ביום ב' דראש השנה דינא רפיא [כדאיתא בזוהר הק' ח"ג רל"א:], ומה גם שלאחר חצות היום הקילו כמה פוסקים [עי' מג"א סי' תקפ"ג סק"ו], ועוד שמכוונים לדבר מצוה להכין את עצמם לקראת שבת, ע"כ מן הראוי לישון לכבוד שבת.

עוד י"ל דאע"פ שאמרו חז"ל [ירושלמי, הובא ברמ"א שם] מאן דדמיך בריש שתא דמיך מזלא, שאני הכא שהשינה הוא משום הכנה לכבוד השבת, ומקרא מלא דיבר הכתוב [קהלת ח' ה'] שומר מצוה לא ידע דבר רע, ויש לפרש תיבת שומר מלשון יושב ומצפה, וכמאמר הכתוב [בראשית ל"ז י"א] ואביו שמר את הדבר, ופירש"י שהיה ממתין ומצפה מתי יבוא, וזהו כוונת הפסוק, שומר מצוה אדם המצפה לעשות מצוה, אע"פ שעדיין לא קיימה, מובטח לו שלא ידע דבר רע, כאומרם ז"ל [פסחים ח:]: שלוחי מצוה אינן ניזוקין לא בהליכתן ולא בחזירתן, הרי שאע"פ שעדיין לא קיים המצוה רק שהולך לקיימה, המצוה מגינא ומצלא עליו, שלא ידע דברי רע ולא יזוק כיון שדעתו שעושה כן כדי לקבל השבת בדעה צלולה הממשמש ובא.

בשנת תרח"ץ חל יו"ט של ר"ה ביום חמישי ושישי, מספרים אנ"ש שבימים ב' דר"ה, ברדת יום, אמר כ"ק אדמו"ר מוהרב"צ זצ"ל מבאבוב זצ"ל הי"ד שהולך לנוח קצת כדי לקבל את השבת הממשמש ובא בדעה צלולה, והמשיך לומר דאע"פ שאחז"ל מאן דדמיך בריש שתא דמיך מזלא, שאני הכא שהשינה הוא רק בתורת הכנה לכבוד יום שבת קודש ומקרא מלא דיבר הכתוב [קהלת ח'] שומר מצוה לא ידע דבר רע.

ופי' בזה תיבת 'שומר' מלשון יושב ומצפה, וכמאמה"כ [בראשית ל"ז] ואביו שמר את הדבר, ופירש"י שהי' ממתין ומצפה מתי יבא, וזהו כוונת הפסוק, שומר מצוה, אדם המצפה לעשות מצוה, אע"פ שעדיין לא קיימה, מובטח לו שלא ידע דבר רע, כאומרם ז"ל בפ"ק דפסחים [ח:]: שלוחי מצוה אינן ניזוקין לא בהליכתן ולא בחזירתן, הרי שאע"פ שעדיין לא קיים המצוה רק שהולך לקיימה, המצוה מגינא ומצלי עליו, שלא ידע דבר רע ולא יזוק.

הוסיף לומר בדרך רמז, כי האותיות הבאים אחר האותיות של תיבת מצו"ה הם נ'ק'ז'ו' שהם אותיות 'נזקו', לרמז שמי שהוא שומר ומצפה על המצוה, לא יגיע לאותיות נזק"ו הבאים אחר זה, כי המצוה משמרתו ומגינה עליו מכל נזק, וכלשון חכמו"ל שלוחי מצוה אינן ניזוקין.

פרי הכרם גליון י"ט

מסופר על הרה"ק הבית אהרן מקארלין זי"ע שבר"ה שחל יומיים לפני שבת קודש אחרי גמר ג' ימים חטפו הקוגל, והוכיח להם בלשוה"ק כך נראים יהודים אחרי ג' ימים של תפילות.

משוך חסדך לידועיך [פיזוט 'כל מקדש'], כ"ק אדמו"ר הלב שמחה זצ"ל אמר רמז על שבת הסמוכה לשני ימים של ראש השנה 'חיינו מיומים ביום השלישי יקימנו ונחיה [הושע ו' ב:], יש להעמיק ברמז זה במה שלא השכילו רבים בעיקר כוונתו שהרי מקרא נדרש לפניו ולאחריו בפסוק

ראש השנה הוא יום טוב, ובמשנה [ר"ה כ"ט]: יום טוב של ר"ה, והוא יום שמחה, על כן אומרים שהחיינו, ומה שכתוב האריז"ל לבכות הוא עבור גלות שכונה וכו', וכדי שידונינו השי"ת לטובה, והוא שכתוב [נחמי' ח' י'] לכו אכלו משמנים וכו' ואל תעצבו כי חדות ה' היא מעוזכם, והבכיה שבוכין הוא הבכיה של שמחה על שהחיינו והגיענו, על כן ראוי כיון שהוא יום שמחה ראוי לזכור ירושלים, כמ"ש [תהלים קל"ז] אם לא אעלה את ירושלים על ראש שמחתי, שקבלנו זה בשבועה וקללה, כמ"ש [תהלים שם] אם אשכחך ירושלים וגו'.

ראש השנה שם זה לא נמצא בתורה, אדרבא קוראים הימים ההם תקופת השנה [שמות ל"ד כ"ב], ומייחסים לסוף שנה שלפניו, רק ביחזקאל [מ' א'] מצינו דקרא ליום הכפורים ראש השנה, ובחז"ל מלא מזה.

וטעמא נ"ל כשכל ישראל צדיקים גמורים והשנים כתיקונן ובימים האלו מוסיפים אומץ ע"י מעשים טובים שעשו, אזי מתיחסים על העבר תקופת השנה, ולא על העתיד, כי מי יודע מה יולד יום אולי לא יהיו טובים כאלו, ונוח לימים הקדושים האלו להיות זנב לשנה העברה ולא ראש לשנה הבאה, משא"כ יחזקאל שראה אחר החורבן שחזקת השנים מקולקלים בעו"ה, מלוכלך בחטא, והימים האלו באים לכפר ומקבלים עלינו לתקן להבא ולא לשוב לכסלה, על כן מתיחס ראש לשנה הבאה.

דרשות חתם סופר א' ג' - ראש

עיקר מטרת יום ראש השנה הוא להמליך את הקב"ה... ואשרי מי שהוא זוכה לקדש ולטהר עצמו ומחשבותיו ולהכין עצמו לקראת אלקינו בכל המ"ח שעות שבראש השנה, שבזה ימשוך קדושה ודביקות השם על כל השנה שיוכל להיות דבוק בנועם השם כל היום, וכל חלק מחלקי השעות שבר"ה יתנו עזר וסעד לכל יום מימי השנה להמליך הבורא ברוך הוא.

וזהו הפירוש אמרו לפני מלכות כדי שתמליכוני עליכם, שהכונה שתאמרו המלכיות בראש השנה בכל לבכם שעל ידי זה תמליכו את השם ברוך הוא כל השנה ברוב עוז ואל יוכל נרגן המפריד להבדיל בינינו לבוראינו אך נהיה דבוקים באורו בלי מסך המבדיל.

מאור ושמש רמזי ראש השנה ד"ה ואמרו

אחינו בני ישראל, החרדה שלנו מיום הדין לפי שכל אחד יש לו ראש השנה אחד שיכתב למות ח"ו, ויש לחרוד שמא זה הוא, אבל אין זה עיקר החרדה, רק מפני הכתוב ונכרתה הנפש ההוא כו' מזה יש לחרוד.

ישמח משה לאלול, ד"ה אל תבא

וראוי לחרוד מפחד ה' ליום הכסא לבא, כמו שמפרשין המשנה [ר"ה ב.] באחד בתשרי ר"ה לשנים שיהיה חוט השני מלבין, ולשמיטין שנאמר [דברים ט"ו ג'] ואשר יהיה לך את אחיך תשמט ידך, וליובלות שנאמר [ישעי' י"ח ז'] בעת ההוא יובל שי וכו' והבן. **ישמח משה לאלול ד"ה אל תבא**

אי אפשר לקבל יום הקדוש הזה רק בשמחה ובישוב הדעת, כי על ידי שמחה המוח מזוכך, ועיקר התשובה על ידי מוח זך.

בית אהרן לר"ה, ד"ה בליל ר"ה

זיקה ל דוד

בגלותינו בין אומות העולם.

וכן ההיפך שאמירת העלינו לשבח בשאר ימות השנה היא גורמת לנו שביום ראש השנה נוכל להוציא מפינו הדברים מתוך שלימות הלב.

עלינו לשבח אומרים כל יום, שיהיה הכנה לעלינו לשבח שאומרים בראש השנה 'מלכיות' ונופלים וכורעים להקב"ה זהו צריך הכנה כל השנה.

שלח מנחם פ' האזינו

בר"ה הוא יום בריאה של העולמות מחדש, וכפי מה שאדם מקדש ומטהר את עצמו שיהא דיבורו יוצא בקדושה ובטהרה בפיו ובלבבו לעשותו, כן ממשיך עליו שפע וברכה וחיים על כל השנה על כל בני ביתו ועל כל העולמות כולם, שהם יתחדשו על ידו, שהקב"ה נמלך בנשמותיהן של צדיקים.

בית אהרן נצבים ד"ה והנה בר"ה

על ידי מחשבות זרות נפסל התפלה ומשליכן במקום פסולי המקודשין, ואם מתפלל בר"ה בכוונה מעלה כל התפלות של כל השנה שחרית לשחרית ומנחה למנחה וכו'.

תולדות יעקב יוסף

העיקר ביום הקדוש הבעל"ט הוא לראות לתקן הכל בתפלה כי בתפלה יש תיקון כל הענינים עניני הגוף ונפש לשפוך נפשו לפני ה', הרוצה יוכל להבין ולהרגיש כל המקומות, אך אין צורך לזה רק להתקשר ולכוין פירוש התיבה, ודי בזה.

בית אהרן

בנוסח התפלה, מי לא נפקד כהיום הזה, כי ראש השנה הוא העת לפקוד כל עקרות שבישראל, ועל כן ראשי תיבות של נ'פקד כ'היום ה'זה הוא ה'נ"ך שהוא השם הממונה על הריון, כמ"ש [בראשית ט"ז י"א] ה'נ"ך הרה כידוע.

אמרי נועם לר"ה ד"ה בנוסח

ביום הזה בוודאי מתעורר כל מיני שפע להשפיע בני חיי ומזוני כאשר היה נשפע בראשית הבריאה ביום זה חיי, נאמר כיום זה ויפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה, ובני נשפע גם כן הכח המוליד במאמר פרו ורבו וכאשר היו מיד בפועל כידוע, ומזוני הוכן לו עוד במאמר תדשא הארץ.

תורת אמת לר"ה, ד"ה היום הזה

יום מלכנו

אמר רבי ירמיה בר אבא ארבע כיתות אין מקבלות פני שכינה, כת ליצים, וכת חניפים, וכת שקרים, וכת מספרי לשון הרע, כת ליצים דכתיב [הושע ז' ה'] יום מלכנו החלו שרים חמת מיין משך ידו את לוצצים, פירוש הכתוב, תחילת יום מלכינו שהוא ר"ה ויהי"כ, או לעתיד ביום הדין, שאז הקב"ה מלכו של עולם, החלו שרים לבקש רחמים מלפניו יתברך, ומלך העולם משך ידו מן הליצים שלא להכניסם כלל במחיצתן אפילו במקום הדין.

מהרש"א סוטה מ"ב. ד"ה ארבע כיתות

יום ב' דר"ה

התקינו שיהיה היום קודש ולמחר קודש [ר"ה ל:], כידוע דביום הא' דנים על הנפשות וביום ב' על הגופים. הישר והטוב דרוש ד' לר"ה ד"ה אחז"ל פעם

קודם כתיב [שם א'] 'לכו ונשובה אל ה' כי הוא טרף וירפאנו יך ויחבשנו', ובפסוק שאחריו כתיב [שם ג'] ונדעה נרדפה לדעת את ה', והיינו שיכולים לזכות לסגולת אלו ג' הימים על ידי קיום מה שכתוב בפסוק קודם ובפסוק אחר כך.

בר"ה צריך אדם לשמוח שיזכור את עצמו שיש יום אחד בשנה שמחויב לעמוד במשפט לפני השי"ת, כמ"ש [תהלים פ"א] תקעו בחודש שופר וגו' כי חק לישראל הוא משפט לאלקי יעקב, דאל"כ היה אדם שוכח כל ימיו שיש אלקי עולם ושצריך ליתן חשבון לפניו. **אהל שלמה בד"ה לר"ה**

בראש השנה מקבלים מלכות שמים וצריך להיות בשמחה, כמו שאמרו [שבת ק"ל]. כל מצוה שקבלו עליהם בשמחה עדיין עושין בשמחה, וכפי השמחה בר"ה בקבלת מלכותו יתברך שמו כן מתקיים כל ימי השנה.

שפת אמת לר"ה תרס"א, ד"ה מה שמבקשין

ראש השנה הוא ראש של השנה כמו שאנו אומרים מה שנקרא ראש חודש ולא ראשון של חודש, שהוא הראש של החודש, ובתר רישא גופא אזיל [עירובין מ"א]. לכן יכולין לזכות בראש השנה שיהי' כל השנה טובה שנזכה בו להאור כי טוב.

ראש השנה כולל חיות כל השנה וממנו נמשך ומתחלק לכל ימים טובים ולכל הימים, בסוכות גילוי השמחה, ובפסח בחינה זו וכן בעצרת כו', והכל היה כלול בר"ה וכמו הראש כולל חיות כל רמ"ח אברים כו'.

אור התורה לר"ה ד"ה והנה

הרה"ק מריזין זי"ע אמר: כשאישי ישראל זוכה לקדש את המחשבה הראשונה ביום הזה היינו בראש השנה, לעבודת השי"ת, אזי בניקל יכלו ללכת בזו המדרגה כל השנה, להיות דבוק תמיד בד'.

מורי ורבותי, הנה עכשיו הוא עת רצון הגדול ביותר, כמו שאיתא דרשו ה' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב, ואמרו חכמינו ז"ל אלו עשרה ימים שבין ראש השנה ליום הכיפורים שבימים אלו שערי רחמים פתוחים, והבורא יתברך כביכול קרוב אלינו, והיום הוא יום הראשון מימים האלו והרחמים הם יותר גדולים, וגדול הרעש בכל העולמות, שמצפים שבשנה זו כבר נפעל בתקיעותינו ובתפילותינו, נראה שלא להניח לעבור זו השעה בלא כלום ולא נצא ריקם ח"ו, והנה עכשיו מצות היום לפנינו, נפיל נא תחיתינו לפניו יתברך.

יום ראש השנה הוא יום של שמחה שהרי בו אנחנו ממליכין את הקב"ה, והגם שלא מצינו לשון שמחה בתוה"ק, אבל יש סמך ממ"ש [נחמיה ח' י'] אכלו משמנים ושתו ממתקים כי קדוש היום לאדונינו ואל תעצבו כי חדות ה' הוא מעוזכם, וכן מצינו דאלישע אכל בר"ה, וכן אלקנה איש אלקים ואשתו חנה אכלו בר"ה, ומצינו במדרש אמר רבי סימון כי מי גוי גדול אשר לו אלקים קרובים אליו וגו' דקאי על ר"ה, ועיין בשו"ע [סימן תקצ"ז, ובדברי המשנה ברורה שם].

אמירת עלינו לשבח ביום ראש השנה [בתפלת מוסף] נותן לנו הכח לאומרו במשך כל ימות השנה ג"כ בשלימות הלב להשיג ולהבין ערכנו